

SĒMUONA MALŪNĀ

RUDĪS Edvards

Tēsinis. Pradē 2026 m. Nr. 3, 4, 5, 6

Agnē atruodē, ka anuos vīrs ī panašos i ožsokta mašina. Nē ons ožēlst, nē anam kas skaud, nē ī kuo-kiū kētū biedū. Pavalga, biški pasērokou ē, mēnkā kou betrokēs, išmaun i sava kalvē.

– Ka tau neapkīr, nenosēbuost, – gērdont vīrou dīvuojēs Agnē.

– No, vo tau, a nosēbuost? Kuožna dēina vākā, vērēmā ē kepēmā. Negērdiejau besēskundont. Juk jouktomīs, je aš pradietiuo aimanoutē. Dēdlē nuorio būtē verts sava Agnēs, – ē, apkabēnēs patē, pabočiau anou, paskou pagrēbēs sava muotrēška i kliebi, apskok truobuos vēdorie.

– A tau galva apsēsoka, ka tēp šielsti!? – šauk Agnē, apsēvijusi ronkuoms aple vīra kakla.

Kamē bovusi, kamē nebovusi, tujau pri šuona prisīstatē Juovitelē:

– Tetok, ē muni panešiuok, ē muni...

Apsoka, pamiečiuojē ē iš laimēs bekrīkštontē paleida. Ni nepamatē, ka, ronkelēs iškielēs, sava eilies jau lauk ē Liodvielis. Pasēsoka ē so tou žvėrblio ē, pastatēs anou ont žemēs, laimings pasakē:

– So jumis tik prasēdiek, gala nebūs... Ožteks, eino pri darba...

Auša lītuots, apžvarbēs, daugiau i rodēni panašos pavasaris. Jau ronkas nebšal, bet žemē dā rēk džiūtē ē džiūtē. I smunkontē dērva nē padarga kiši, nē sieklas pēlsi. Vēsē lauk, a neišlīs saulē, a nepapūs šēlts pēitū vies...

Žalēms džiaugies, ka īr ožsējiemēs kelēs darbās. Nerēk, kap kētēms, sodiejos ronkas, veizietēis pro longa ē lauktē. Ons jau apsēčistējē gerā paržēimavuojosē ē nesotropiejosē malūna sēina, jau sosētompē, pakielē ē stuoriausēs šriūbās prisoka dēdliūsūs štēnderius ē, padedont somdītām žmuogou, sotvērtēna anū vēršus, ont katrās tories laikītēis malūna stuogs ē besēsokēniejous malūna čiokors.

Paskou, ka jau atšēla, gava, vēskou palēkēs, poltē i laukus ē abodo so Agnē rausē ē puderiuojē žemē, siejē ē dēigē. Po tuo laukūs palēka vēina Agnē, vo ons pats viel ē vēns, ē so kelēs somdītās darbininkās

krapšties pri sava malūna: pierējē so lēntuoms sēinas, kluojē stuoga, tvērtēna vēsuokius malūnou rēkalingus rakibuolus. Ka vēina dēina išējēs i lauka pasēveiziejē i statuoma malūna, pamatē so keliuoms dorimis mūrēnē ē ont anou atsēstuojosē šviežiū lēntū baltā gelsva vēršotēnē sēina, vo patemē vēršou, ligo krietnos rousts, bova išlindusi stuora ašēs, pri katruos tories stēprē pritvirtintē malūna sparnus.

Praējos dar trims nedieliems, Sēmuons, nosēkalēs stuora ē ēlga vinda, jau pērma karta kelis kartus apsoka pagrindēnēs malūna ašis, ont katruoms bova pritaisītē varuomēijē kertēnē strēcē. Sokuos lēngvā, tad Sēmuons soprata, ka vēskou ī gerā soderēnēs ē, palēdont malūna, nikuokiū biedū netorietom kēltē. Paskou apsoka aplinkou ē čiokora. Po tuo, nuors ē daug vēsuokiū darbū dā bova lēkē, Sēmuona akies ožsēdegē vēltēis švēiselē, ka ē tamē malūnē po keliū mienesiu pradies ūžtē gērnas, zīstē zeimarē pjūklos, tarškietē ont ablerkas vuolu prišriūbavuoatē peilē...

Nuors vēita ē bova jau gatava, ē kašē grūdams palobie kap reikint pritvirtinta, bet kol kas melnīčiuo trūka patē svarbiausē – gērnu. Anas iš dēdēlē ē kēita laukū akmēns jau bēngē iškērstē akmēntašis, bet dā reikiejē gērnas parvežtē, pastatītē i vēita ē, svarbiausē, gerā itaisītē vēršotini akmēni, katras, būdams dēdlē sunkos, tories rēitietē aplinkou, neviedloutē ē trintē grūdus. Sēmuons vēns pats tuo vēskuo padērbtē nerīžuos, tad nutarē posdēiniou pasēsomdītē puora vīru. Naujem malūnou padarītas gērnas bova bemaž dvėgubā dēdesnēs, nego pērmuosēs, tad tuokē svuorē ons vēns iveiktē negaliejē. Ka būtom lēngviau vēskou sokēlnuotē i vēita, padērba aukšta padiekla ē itaisē ont lēnciūgās kielikli. So tou prītaiso jau nesunkē vēns žmuogos galiejē pakeltē ē noturietē pakielēs nuors ē dešimti tuonu. Ka Sēmuons vadēna darbininkus ē pasakē, kou rī-tuo reikies padarītē, tēi netvieries dīvās:

– Tik trīs vīrā? Tuokius akmēnis.. Bēnt, tamista, joukus kerti?

– Ka ateisēt, apveiziesēt, kas ē kāp, toukart ē paruodavuosem...

No, ē iš tēkrūju, rītmetie vīrā pamatē, ka lig pat vēitā traukē ne žmuonis, vo arklē, žmuogou tereikiejē laikītē ē soktē tik dankratu ronkēnas, tik dailē pagintē arkli. Baisoms liguo ē prapoulē. Abejēs gērnaposēs, ē tik trijų žmuoniū jodēnamas, po cintimetra šliaužē i sava vēitas. Kuo betrūka, pataisē so medēniems šton-

guoms. Ont pavakarės be dėdliēsniu notėkėmu vėsk bova sostumdīta i sava vėitas ė aple gėrnu akmenis iš atskėrū gabalū, ka nedolkiptom i šuonus mėltā, bova sostatīta apali aklėna ė gerā soėjusi sėina.

– Tamista tori ont petės nu patėis velnė gera galva. Ka vakar pasakė, ka tik trīs tebūsem, aš nu vakara ni ožmėgtė negalieju. Mės: „Prispaus mumis tēi gėrnu kūlė, nieks so trimis žmuonimis tuokiū darbū nedėrb...“ Vo še kad nuori, ožteka ė dā lėka...

– Ka žmuonės vėskou tėik pruotingā apgalvuotom ė apsėveizieję darītom, nerėktom tėik vargtė.

– No tēp, – pritarė Zūbernis.

Belėka paskotinis dėdėlis ė svarbos darbs – malūna sparnā. Anėi toriejė būtė trumpesnė ož pėrmuojė malūna, bet geruokā platesnė. Tuokėi sparnā, valog Sėmuona, galies atlaikītė dėdliēsni vieji ė gerā soktėis, je pūs ė mažos. Tuoks bova naujausis anuo plans tik nieks negalieję pasakītė, a ons ī gers. Tas anuo plans daugiausė ė jiedė Sėmuona šėrdi: „Gerā, je gerā išės, vo je ne, vėsė sparnā jau patė pėrmuojė dėina gal noliektė paviejou. Je jau tēp atsėtėktom, ka ė daug kas iš monės pasėjouks, bet tas dā nebūs pasaulė pabaiga. Pasėdėrbsio siauresnius ė toukart jau būs gerā...“ Bet bova vėltėis, ka ė tēi platėijė sparnā atsėlaikīs ė toukart būs i darba ikinkīts pats mažiausis ė vuos potous viejielis. „Geruokā paėlgies darba laiks ė vėsk torietom būtė geriau, ne kap bovosemė malūnė.“

Sėmuons, nuors tas tebova mėnks dalīks, malūnė itaisė dā vėina štoka. Iš netuolėi nokrėtosė, sospruogosė ė dėrvuos palėkta vuokėška liektova ons išsėjiemė dā vėsā gera dėnama. So šniūrelio apvīniuojės varuomouji anuos tekėni ė keliuolėka kartu apsokės šėrdi pamatė, ka dėnama tebie nesogedusi ė doud stėprė elektra. „Je pavīks pritaisītė anou, mon malūnė nebrėks betėrluotėis nē so žibalās, nē so kuokiuom rūkstontiuom lėmpuom. Būs elektra. Vo je gerā eis, so tuokė stėprė dėnamo apsėšvėisem ė truobas, ė kūtės, galiesem gīventė lio kuokėi miestietė...“

Nemažā pavarga, kol ont dėnamo pritaisė strėcio, kol sogalvuojė, kāp dėnama paleistė ė atjungtė nu besėsokontės malūna ašėis. Bet neskobiedams vėskou padarė, ištompė po malūna vielas, pritaisė keliuos vėituos lėmpelės. Paskou, novažiavės i paprontės mašinu remonta dalini, parokavės so kareivės, i do literio šnapšės išsėmainė dā neprasta akomoletuorio ė malūna elektrifikavėms bova pabėngts. Bet vėstėik šėrdės anam vėrpiejė: „Kažė kāp

čė būs so tou dėnamo, ka malūns pradies soktėis?“

I vasaras pabaiga, ka iškilmingiau galietom pažimietė tou īviki ė platiau apsėskelbtė, Sėmuons i malūna paleidėma iškėlmės sovadėna vėsus bovušius ė nebovušius sava talkininkus. Pakvėitė ė apīlinkės pėrmininka Jezbuti.

– Je tik pūs nuors mėnkiausias viejielis, atėkėt, rėk vėsėms paveizietė, kas ė kāp veik, pasėklausītė, kāp ūž naujės gėrnas...

– No, kažėn a reikiejė tau kvėistė tou apīlinkės pėrmininka? – abejuojė Agnė, – juk ons nier mums nikuoks diedė...

– Ne diel tuo tekvėito, Agnelė. A negėrdi kas dedas aplinkou? Sogalvuos dā išbuožintė a i Sėbėra išdongintė... Rėk iš onksta aprokoutė ė noteiktė valdininkus. Juk nu anū vėsk priklausā...

– Rasintās ė tēp, – sotėka Agnė, išgėrdusi, kou saka vīrs.

– Vo kėik būs tū žmuoniū, juk rėk šiuo tuo pataisītė ė ont stala padietė...

– Biški rėk, bet baliaus nekelsiau. Tėn pat, malūnė, sokalsio stalali, po kuoki stėkla išgersem, nu ė ka būtom biški kuo ožkoustė, ė vėsk...

Atėjos paskėrtājė dėinā, i pavakarė pri malūna sosėrinca kvėistėijė vīrā. Atėjė ė apīlinkės pėrmininks. Sėmuons po pėrmo vėsus apvediuojė, apruodė ė paaiškėna, kas kamė ī, kāp torietom soktėis malūna čiokors, prisėpažėna, ka biški ė pats prisėbėjė pėrmūju malūna apsėsokėmu:

– Juk nikuokiū muokslu ont tuo neso ėjės. Vėsk iš sava galvuos...

– No, bet, a regi, tamistas kėimė, nelīgėnont kap kuoki senuovės konėgākštėiu pėlės atsėstuoję poikos pastats. Ė, kāp mondrė padėrbā so tou maišū pakielėmo. Nebrėks žmuogou i ontra aukšta betėmptė ont kopro. Pavažiavā so ratās po stuogo, tēsė patemė vėžėmė prikabėnā maiša pri iš malūna vėršaus nolėista šniūra ė nerėk žmuogou sava sīluos eikvuotė – lėngviausė besokdams vinda vėskou gali pakeltė i vėršo... Nieka nepasakīsi, gerā sogalvuota...

– Be galvuos ni tuokė malūna nepastatīsi... A daug anū ī pas mumis? – paklausė Zūbernis, – vo juk sosėmaltė grūdus kuožnam rėk...

– Ka ožsėjimtom ė padėrbtom, – atsėlėipė Sėmuons. – Bet kažė kāp i tuokius dalīkus veizies valdė? A negausio kartās ož sava darba par kopra?

(Nukelta i 52 p.)

– Jau išgērdēs, ka tamista statās, rokavaus rajuo-
nē. Atruoda, ka vēsks būs gerā... Juk mes naujakoriū
nē tik ka nebaudam, bet dā ē padedam anēms. Tik
malūnē netor būtē somdēniū. Pats pasēstatē, pats
toriesi ē dērbtē... Vo paskou, je jau vēsks ēs gerā ē
nesolūš, rēks prisērašītē pri rajuona koperatīva.

Paskotēnē pārmininka žuodē Sēmuonou ne-
dēdēlē tepatēka, bet kou to padarīsi... „Ka dērbau,
padietē nebova ni vēina valdēninka, vēsē tik ont ga-
tava...” – pamēslējē, vo balsē pasakē:

– Kuokēi tēi istatīmā jau īr, tuokiū ē laikīse-
muos. Priš vieji, kap ka tamsta sakā, nepapūsi. Mon
svarbo, ka leistom darboutēis... No, vo dabā eisio
pasoktē priš vieji sparnus, paveiziesem a tamē ma-
lūnē īr gīvībē, a ons, dā negēmēs, nier jau mērēs...

Vēsē palēpa i ontra aukšta ē galvas atvertē veizie-
juos, kāp be juokē traškiejēma po biški pradiejē jodie-
tē malūna čiokors. Ka jau sparnā atsēsoka priš pat vie-
ji, toukart Sēmuons atkabēna nu apatēnē sparna kabli
ē, viejelē genamē, sparnā pradiejē soktē dēdlioujē aši.

Išējē i kēima, i vēsa tou ceramuonējē veiziejuos
ē Sēmuona šeimīna. Agnē pradiejē smarkiau plaktē
šērdēs: „Jezau, Jezau, ka bēn kas nesolūžtom...” – kap
kuoks mēška aids be partraukas skombiejē anuos gal-
vuo. Tievalis irgi pradiejē jaudintēis: „Sparnā jau liguo
ī priš pat vieji, vo ni krust. Matītēis, kamē nuorintās
sokliova... Kāp tad: a ta vēinam be muoksla žmuogou
ož karta tuokē galībē paleistē?...” Bet, nespiejos tie-
valiou ni mintēis pabēngtē, paleistē sparnā pradiejē
jodietē... Juovitelē so Liodvelio, pamatē, ka malūns
sokas, sosēkēbosio ronkuoms pradiejē šuokēnietē ē
kēik gerklelēs beišneš šauktē: „Sokas, sokas, sparnā
sokas!...” Tievalis iš sosējaudēnēma diel dēdliuos žēnta
siekmies, nosēsokēs i šuona, nobraukē ašara, vo Agnē,
prišuokusi pri tieva, apsēkabēna anou ē pasakē:

– Mondros ē neištēžēs tas mūsa Sēmuons.
Matā, kap dailē muojou sparnā...

– Kas teisībē, tas teisībē... Ē mon, Agnelē, anou
darbā ont senatvēs maluonē šērdi gluosta...

Vo malūna vēdou sosērinkosējē, pamatē, ka spar-
nā pajodiejē, pradiejē pluotē ronkuoms. Sēmuons dā
nedžiaugies ē vēsus pavadēna nolēptē i malūna apatē:

– Toštem rēitietē – vēinē niekā... Paveiziesem,
kas iš tuo bebūs, ka ikinkīsem gērnas... Juk malūns
tor maltē...

Nosēleidēs so žmuonim i apatē, šeimīninks
tojau sokielē gērnas ē soleida strēcīus. Sparnā, pa-

jotē, ka kažkas nuor anus sostabdītē, biški liguo ē
solietiejē, bet nesostuojē ē, genamē lēngva viejelē,
nesunkē pradiejē soktē vēršotēi gērnū akmēni. Ka
jau ons, Sēmuona akimis veizont, bova kap reikint
īsokts, soleida gērnas. Iš kašēs pradiejē bērtē pluo-
na sruovelē grūdū. Apatiuo i pakabinta maiša jau
bēra mēltā – smolkē somaltē avēžēnē mēltā. Vēsē
atejosējē iš eilies, neveiziedamē ni sava gerū aprie-
du, kēša pri onguos saujēs, vo gērnas barstē ē barstē
šēltus, kou tik smolkē somaltus mēltus.

Malūna apatiuo bova apītomsī. Sēmuons atsē-
mēnē, ka gal ijungtē sava dēnāma. Ana bova če pat,
tad ons priejēs nolēnkē ē ožkabēna dēnāmas strēcio.
Vēsē, ligo būtom pritrēnkē, pakielē akis i vēršo ē
pamatē, ka palobiūs deg trīs elektras lēmpelēs. Vēsē
iš nostebēma korem laikou net žada prarada.

– No, kou to dā besomēslīsi? – vuos nepašuokēs
nu žēmēs sošoka Zūbernis.

– Ka jau padērba, tā padērba... – ištarē kēts.

– Anam, matā, nikuokiū žibalu, nē kuo kētkuo
berēks...

– Ē kas duo švēisa, a to palīginsi so žibalēnē...

Tumet Sēmuons priejē pri gērnū ē pamatē, ka
pērmāsis posmaišis grūdū jau ī somalts. Toukart so-
kielē gērnas ē palēka vēskou besēsokont:

– Lai toštē besēsokdamē prisētrēn vēsas šrioutēnī-
čēs, vēsas ašis. Toukart geriau ē ēlgiau eis... No, vo dabā,
ka geriau rēitietom ē nekaistom, rēk palaistītē... – ē
nosēvedē svetius pri sūrio, svēisto, rūkītās lašēnēs ē
joudo douno apkrauta stala, katras stuoviejē tamē pa-
temē aukštē pri nedēdlē malūna longelē. Prisējoususi
balta so kokomās kvartūga, če jau sokēniejuos Agnē.
Pri tuo, kas bova padiets, tujau atsērada papjaustītu
pamiduoru, šviežiū ē graudiū cēbollaiškiu, dēdliou
plaskie buntelēs sodietū saluotlapiu ē krapu.

– Vēsēms gera apetita, – nosēlēnkē Agnē ē išsko-
biejē pro atdaras malūna doris pri sava rēkalū. Karto
so anou grindimis biega šešielis, katras sosēdarē nu
palobie švēitontēs elektras. Liguo i Agnēs žingsnē
takta monotuonēškā gragiejē besēsokontēs gērnas.

– No, bet tamistā tuoks pastats toriejē brongē
kaštoutē... Je rēktom, kap naujekoriou, mes biški
galiotomem padietē. Sokēbē išrūpintomem kuokē
valstībēs paskuola, – pasakē apīlinkēs pārmininks.

– Ka ne kažē kēik, – atsēlēipē Sēmuons. – Je
neskaitītē sava darba ē talkū, tā vēsā mēnkā. Mēš-
ka medžega sorūpēnau pats, vēsuokiū gelžgaliū ē

mašinu daliū po kara miečiuojies pėlnė patuorė, tik nereikiejė būtė slinkiou, galiejė prisėrinktė tėik ė tėik. Vėskou meistravuojuau pats, tik va, vīrā, padiejė mūrītė, pakeltė kazėlus, atritintė gėrnas...

– Je, kou jem tas žmuogos, tas eit kap nu šniūra. Ė nerėk anam nė kuokiū kningu, nė kuo... Pasiotės žėnuojėms... – keldams stėklieli ė ožkousdams joudo douno ė rūkītās, papėpīritās lašėnės ištārė Zūbernis.

– Je rėktingā ožsėjem, kuožnos žmuogos gal kalnus noverstė. Ė vert. Kas dėrbdams žemė, kas kou kėtkou. Mon vėn liuob nedoutė ramībės malūnā. Diel tuo dėrbau, galvuojuau ė pastatiau.

– Ligo ė teisībė sakā, bet ne kuožnos tegal tėp nosėteiktė. Īr pasaulie vėsuokiū niekieliu. Daugiausė žmuogaus akis anėi ė patrauk. Vo, ka bepaveizi, ka jau pradedi soprastė, jau laiks praėjės, jau pasenā... – po keliū stėklieliu atsėrėša lėižuvis ė sosiedou Jonkou.

– Paskuola, kāp paskuola, – viel grīža Sėmuons pri malūna rėkalū, – bet dabā ož pininga ne kažė kou tenopėrksi. Ka ė mona malūns, nuors ė maža viejelė anam terėk, bet rėk. Vo kėik ĩ dėinū vėsā be viejė? Par metus ne vėina ė ne dvė dešimtis. Ė kou, belėikt žmuogou nuori nenuori stuovietė ė lauktė. Ka tėp apīlinkės pėrmininks padietom išsėrūpintė malūnou kuoki nuors matuora... Va, toukart jau būtom tėkros darbs. Pot vies, dėrbam, nepot – ėr nestuovem...

– Gera mintės ė rimts plans. Neožmėršio. Je tik kamė nuors kou aple matuora sožėnuosio, pasėrokousio ė pasoksio... – prižadiejė Jezbutis.

Po puoras adīnu kumpanėjė iš malūna pradiejė skirstītėis. Sėmuons, išleidės paskotini sviati, nestabdė malūna ė, netverdamos sava kailie, ka vėsk gerā eit, ligo ont sparnās parliekė ĩ truoba ė pasėvadėna Agnė so oušvio, pasėjėmė ĩ kliebi abodo vāko, ė, vėsās vedėns, nožingsniava pri tebsėsokontiū ė tebūžontiū gėrnu.

– Dabā vėskou nuorio paruodītė sava patėms brongiausėms ė artėmiausėms žmuonėms. Ka nė Agnė, nė tievalis, nė mona mažėijė pīplė, mon iš tuo malūna nieks gers nebūtom išėjės. Jūs muni ė mona dūšė maitėnuot, kuožna dėina sava geruoms akims ė ronkuoms gluostiet, tajėjuot ė līdiejuot, ožjautiet ė palaikiet. Ė dabā pri ūžontiū naujū gėrnu aš vėsus nuorio išbočioutė ė nu vėsuos šėrdėis padiekavuotė.

Vėsus apkabėna, vo paskou nosėvedė ĩ apatė, paruodė ĩ maiša sobėrosius mėltus.

– Al' tuos gėrnas smolkė sotrīnė, – pačiopė-

niejės pasakė tievalis. – Nejutās ni avėžū kailiu.

– Valgīsem pluona ė skanė dounelė, – džiaugies Agnė.

Vo vākā, atvertė galvas, dā tebveiziejuos ĩ palobie degontės lėmpelės.

– Tetė, ka anuos deg, vo diel kuo nier ognėis ė nerūkst?... – paklausė Juovitelė.

– Tėn ognėis ĩ kėtuokė, ana deg be lėipsnuos ė be dūmu. Tiktā švėit.

– Vo diel kuo ana ĩl plilėšta so šniūlas? – jėmė iduomautės ė Liodvielis.

– Tetok, parsėneškem tou ognelė ĩ truoba... – paprašė Juovitelė.

– Gerā, ka jau jodo nuorėtau, parnešem. Vo kėtė a nuor? – paklaus Sėmuons, veiziedams ĩ Agnė ė oušvi.

– Kuo ė beklausi, – ož tieva ė savi atsakė Agnė.

– Torio dā ė vieluos, ė lėmpieliu torio, berėks sokastė ĩ žemė ėlgesnius posroustius ė tujau pat parnešem tas ont šniūrās prirėstas ognelės ne tik ĩ truoba. Liektovėnė dėnama ĩr stėpri, tad ė nomū, ė kūtalės, kėima apšvėitėmou anuos ožteks atlėnkėtās galās... Tik dā ne pro šali būtom isėtaisītė puora akomoletuoriu...

Paskou Sėmuons nosėvedė vėsus ĩ kėtus malūna aukštus, ė smolkė apėpasakuojė, kāp ė kou dėrba, kėik ė diel kuo soka galva. Po tuo atjungė gėrnas, nosoka nu viejė malūna čiokora, ė, ka sparnā sostuojė, so kablio prikabėna, ka vėsā nebjudietom. Toukart vėsė linksmā nosėteikė parėjė ĩ truoba valgītė vėčerės. Vo pavalgios, Agnė pri erbetas ont stala padiejė tuoki bliūda taukūs vėrtū, saldiū ė sogruzdintu pīragieliu, ka vākams ė akelės išlėpa ont kaktuos.

– Mamītė, a gal valgītė kėik nuori? – paklausė Juovitelė.

– Šėndėin gal, šėndėin mūsa švėntė...

– Valio!.. – sošoka abodo mažėijė.

– Kumet to ė besospieji?.. – valgīdam bornuo tėrpstunti, gelsvā iškepta žagarieli, nosėdīvuojė Sėmuons.

– Ka vīrs tuokius darbus nodėrb, negal atsėlėktė ė muotrėška...

Tou rodėni, žėima ė pavasari, lig pat išeitont ĩ laukus, Žalėmū kėimė netrūka žmuoniū. Grūdus maldams sokuos malūns, gėrdiejuos ė iš kalvės sklindou kūjė skleidamė garsā. Vo, ka tik Sėmuons kumet liuob ištaikīs kuokė laisva valondelė, ons jau

(Nukelta ĩ 54 p.)

Vēngalē Bonipaca portēgrapējē

liuob soktēis pri prīstata statībā skērtuos medžegos. Ka oušvis bova ē sens, ons nenuoriejē būtē nu vēskuo nuošalie. Anam vākus jau maž bereikiejē priveizietē, tad ons vēina dēina Sēmuonou ē saka:

– Žēntieli, je neišbruokītomi mona žēla plauka, ka tau rēk darboutēis kalvie, a kor kētor, tou malūna priveizietē gali palēktē mon. Tik paaiškink, kou ē kumet rēk padarītē, kas gal atsētēktē...

Sēmuons apsēdžiaugē, solaukēs tuokē oušvē pasiūlīma, bet sosērūpēnēs paklausē:

– No, a tau nebūs par sunkē?

– Žēntieli, bēn joukus kreti? Mon sunkē ir siedietē be darba, vo malūnē juk nieka dērbtē nerēk, tik priveizietē ē, je kas, tavi pašauktē...

– Dēdliū sunkomu tēn jau nier, tad, tik tamista atēisi mon i pagelba, aš tik džiaugsious...

Ē po tuo Sēmuons paruodē oušviou, kas kamē ir, kāp rēk sostabdītē ē paleistē malūna, pasoktē priš vieji čokora, kāp ijungtē ē išjungtē švēisas. Tēp Agnēs tievalis pasēdarē tēkros malūna šeimīninks: vedē ruoda so grūdus somaltē atvažīavosēs žmuonim, nostatēniejē gērnas, jiemē ož darba zapluota.

– Matā, tau, Sēmuonā, nebrēk ni žmuogaus besomdītē, ni nieka. Ir nomēškis... Stēpros sienis, nepasakīsi, ka anam jau ir septīnēsdešim so vēšo, – liuob sakīs sosiedā.

– Neprašiau ē nevertiau, pats nuoriejē...

– Kor nenuories... Anam geriau būtē so žmuonim, juk apkīr ē vēnam kamē ilindos kiorksuotē.. Dabā ons išveiz liguo kuoks malūna vēšīninks. Kou to mēslīji, a maža garbie?..

– Rasintās ē tēp... Oušvis dabā mon ī dēdlie paspērtēs...

Sēmuons džiaugies tou oušvē pagelba, nes anam patem nebreikiejē tēik tonkē, kap onkstiau, kēštē

nuosēs i malūna. Vo ka ožsējiemē so statībuoms, po puoruos miēnesiu pri mūrēnēs malūna sēinas po bēški i vēšo pradiejē kēltē prīstats. Neēlgā trokos jau stuoviejē lēntuoms apēpierīts, pašliodnio stuogo pri malūna prīsišlēlijēs paēlgs pastats – meistarnē.

Šī karta Sēmuons par onga sēinuo, katra ējē i meistarnē, nebdiejē gelžēnēs ašēis, vo pratraukē brazēntīnius dēržus. Anēi, ontētēptē ont besēsokontiū tekēniu, ē toriejē soktē zeimari. Vo kumet viejē nebūs ē malēmou rēks leistē motora, tā tēi patis dēržā toriejē soktē ē gērnas. Žēnuomās, anus tik reikiejē parvarītē ont šalēp itaisīta kēta varuomuojē tekēnē.

Iš apīlinkēs pērmininka Sēmuons gava leidēma iš i krūva sotrauktū ē soverstū vuokēšku, rusēšku, anglēšku ē amerikuonēšku nu kara atlēkosiu, sospruogosiu ē paršautū mašīnu išsējimtē kuoki paduoriesni matora ē, parsēvēžos anou i sava suodība, pritaikītē malūnou. Ēlgā ons gaiša londiuodams po tas lūžēnas, tēn iduomavuos, kāp tuos mašīnas ī padērbtas. Je pamatē, ka kas nuors nu noveizietā matora ī nusokta, tou, kuo trūka, soka iš kētū ē isokiniejē i sava pasērīnktoju. Nutarē pasējimtē amerēkuonēškas mašīnas „štutbekerē“ matuora, pri katruo tebēbova sankaba ē greitīu diežie.

Sēmuons dērbtovie jau bova pataisēs matuorou vēita. Parsēvēžēs anou ē pasēsomdēs mekānika, jau bēngē anou pastatītē ont kuoju.

Kol mekāniks taisē matuora, Sēmuons vēs bova šalēp, ka kiekā nepražīuopsuotom ē soprastom, kāp matuors ī sodiets ē veik, aple vēskou, kas bova neaiško, tēravuos. „Juk kuožna dēina svetēma žmuogaus nepavadīsi, rēks, je kas soges, patem pamiegīntē pataisītē...“ – mēslējē ons, veiziedamuos, kou mekāniks dara ē anou vēn patardīdams: „Vo kam tuo rēk, vo kam kētkuo?“

Geruokā pavarga, kol išmuoka soregolioutē vuožtovus, nostatītē oždegēma muomēnta. Mekāniks paaiškēna, diel kuo tus dalīkus rēk padarītē dēdlē truopnē: „Je tēp nesotvarkīsi, matuors ne tik ka netories sīluos, bet gal ē vēsā sotēžtē...“ Tēi naujē, negērdietē dalīkā Sēmuonou bova ne tik iduomē, bet ē pašielosē sunkē linda i galva. Bet po biški, po biški ons šiou tou vēstēik parprata.

– Ni vēns savēninks tēik monēs neklausēniejē, kēik tamista... – dīvuojies mekāniks. – Bet ē mon ruoduos, ka žmuogou rēk žēnuotē, kuoki žvīeri ons tor sava meistarnie ē kāp so anou rēk tvarkītēis... Tik neožmēršk laiko pakēistē tepalus. Geriau onkstiau,

nego daugiau. Amerikuonėškās mašinas – ne ruskėnės, anuos sokas gerā, bet pri anū rėk prikėštė nagus...

Ka ė kėik Sėmuons rūpėnuos, ka ė kėik greitā nuoriejė paleistė tou matuora, bet kol kas dā nikāp nepavika tou padarītė. Kelis kartus bova nopoulės ė i karėni dalėni, ė šėp, ė tėp rokava so remontininkās, bet ė anėi ne kažkou tegaliejė padietė.

– Amerikuonėškėms motuorams mes mėnkā kou tetorem...

Bet Sėmuonou nebėbova kor trauktėis ė ons veiziejė kāp nuors paleistė tou, kou toriejė. Vo mekaniks nenosėmėnė:

– Neskubiekem, bet padarėkem tvarkingā. Variklis tebieg gers, vo tū mažmuožiū kamė nuors gaušem. A nerėktom pavazioutė i kuoki kėta miesta?

Ė Sėmuons važiava ė po biški ronkliuojė tas trūkstamas dalis. Jau pėrmā pradė toriejė pasėsturouojės puora buosu bėnzina ė vėina kanistra tepalū. No, ė vėina pavakarė, stėprė priverždams pagrindinius motuora sotvėrtėnėma šriūbus, mekaniks ištarė senė lauktus žuodius:

– Akomoletuorė jau pakrautė ė rėtuos, ka isoksio žvakės ė pritvirtinsio starteri, mieginsiau paleistė...

Tou paskotėnė nakti Sėmuons maž temėguojė: kažkāp tėrpa šuonā, ka tik liuob ožsėmerks, akies vėn spindies greitiu diežies bovės pėlkā mielėns tepals ė iš anuo kišuoos kromtuomās dontim pavėrtė blėzguo metala gabalā, katrėi besėsokdamė vėn tai kies ikėbtė i Sėmuona dešėnė ronka.

– Kas ėr, ka tėik nepaguli? Vėsa nakti, kap mėn-turis kuošie, – posbalsio prikaišiuojė Agnė.

Sėmuons nosėsoka ont sėinas, sojiemė savi i naga, ė prišaušrie puora adėnu nomėga. Ka prapliešė akis, jauties žvalos, bet vės dā nerimava. „Matā, kuokės parmainas atsitink so žmuogo, ka ons ė netuolėi dėdėlė darba pabaiguos... Pavėrst, kap tam ka saka, i maža vāka ė nieka so savėm nebgal bepadarītė,“ – pats so savėm kalbiejė ons keldamuos ė vėlkdamuos kelnės. Paskou tilė išėjė i vėrtovė, paveiziejė, kėik ėr laika, ė iškiūtėna i kūtalė šertė gėvuliū.

Lunka, elektrās lėmpelės nošvėistuo kūtalie, pamatiusi sava žmuogo, tilė soprunkštė. Sėmuons, i anuos ožjiedė kertelė ipilė avėžū, paskou padiejė gera kliebi šėina karvė, po žiopsni – avims, vo kiau-liems pasakė:

– Palaukėt, atsėkels muotrėška, gausėt ė jūs. Onkstėi tebieg ė nier kuo ardītėis.

Laukė dā bova nešalta, rėtmetīs pasėmėgluojės. Malūns ėš tuola buolava sava apalės kontūrās. Par kėima link anuo pramints taks, ligo kuoki balintė patėista pėlka lėnėnė druobė, kėik tuoliau nu kėima bova paskėndės mėgluo, bet Sėmuons žėnuojė, ka tuo posie, ož malūna kalnelė, ėlgė ligiū laukū riežė kap kuokės platės abrūsas atsėrem i joudžali egliau mėška. Ontruos posie truobuos, rėtūs, kor tek saulė, netuolėi auga kėts mėšks, tad, būdamas kėimė, saulė pru truobuos longus tegaliejė pamatītė tik tumėt, ka jau par kuoki sėiksni ana būs pakėlusi nu žemės. Tėkrāsīs kels bova pėitū posie. Sėmuons prisimėnė, kāp ons pėrma karta atvažiava tou kelio, kāp, apveiziejės posiau pastatīta truoba, nutarė parsėkeltė ėe gėventė. „Kėik jau metu praėjė, kėik darbū nodėrbau, vo atruoda, ka vėskas bova tik vakar... Kažė a ė senatvie žmuogos i praėjusius metus veizas tuokiuom pat akim?“

Parėjės i truoba rada jau atsėkielosė ė posrītė ont-kaitosė patė. Degė elektrās lėmpelė ė oušvė truobuo. Agnė par tou vėra vartėmuos luovuo nebova duorā išmėiguojusi, tad jauties biški sogėžusi. Sėmuons, nieka neklausės, ligo pats so savėm rokoudamuos, pasakė:

– Šėndėin gal būtė jau pastaruojė dėina, ka rėks maitintė mekanika. Leisiau matuora ė, je gerā pavėiks, pri anuo palėksio vėns.

– No jau ė ožsėbova tas žmuogos... Ciela budinka par tėik laika galiejietau pastatītė, vo dabā nier ni i kou paveizietė...

– Tas ė ė, ka tuokėi dalėkā maž matuomė, bet sunkė padėrbamė. Žmuonės metu metus muokuos, kol parpront... Je pavėiks šėndėin paleistė, mūsa kėimė būs dā vėina švėntė...

Agnė tik paveiziejė i vėra ė nieka nepasakė, tik pamėslėjė: „Anuoki ėe švėntė, ka tėik pininga ė laika reikiejė sokėštė...“

Ka ė ėlgā troka, bet šėp tėp praauša, ė Sėmuons so mekaniko, ė tievalis, pusrītė sokėrtė po bliūdieli gerā išplaktuos posmarškuonės kuošės so mėrkalo, išėjė i meistarnė. Grėtā vėn pri motuora prisoka tou, kuo betrūka, patėkrėna, a karterie ožtenk tepala, ė mekaniks paspaudė starteri. Matuors, ligo pasėjoukdams, vėina karta prunkštėliejės, nosėčiaudiejė ė sostuojė.

– Ožmetė žvakės. Vo tėp, matuors ė gėvs – juk gėrdiejė, ka jau vėina karta gruobė...

Nočistėjė žvakės, isoka anas ė, ka viel paspau-

(Nukelta i 56 p.)

dē starteri, matuors ožsēvedē. Dūmu kamēns bova išvests pro stuoga, tad patalpuo ūžēms bova mažā gērdams.

Vīrā patēnkintē klausies dailē veikontē matuora, nu katruo i šuonus jau ējē maluoni šēloma. Vo ka Sēmuons prikēša ronka pri besēsokontē vēntēletuoriaus, tā pajota, ka šēlta uora pot pūstēmuos.

– Tas matuors meistarnie būs kap pečios. Galiesi ē šaltie darboutēis be pērštēniu. Tas tamistas malūns ē zeimaris tuokem stēprem žvieriou – čīstē niekā. Ons gal soktē mažiausē trīs tuokius malūnus...

Paskou mekaniks ijungē pērma greiti. Nereikiejē doutē daugiau bēnzina, vo dēržos jau pradiejē sokte gērnas. Paskou parjungē ontra greiti ē viel variklis sokuos nieka nejosdams. Sēmuons išbiega paveizietē, kāp eit gērnas, kāp mal. Iš akēis nostatē, ka vies tik tuokio greitio ē tesok.

Paskou mekaniks, somažēnēs „gaza“, atsargē ijungē treti greiti.

– Vēsks, – saka atbiegēs Sēmuons, – nimaž daugiau. Išlakstīs vēsas mona gērnas... A negal dā lietiau?

– Negot kuokē dolkelē, – pasakē mekaniks.

Tou rīta anodo greitā vēn somalē kelis maišus grūdū, vo tumet matuora sostabdē. Paskou mekaniks tik veiziejuos, kāp dērb Sēmuons. Ē anam ējē vēsks ligo iš natū...

– Pradiuo nikumet neskobiek, po pērmo pagalvuok, vo toukart junk. Pamatīsi vēsks būs gerā... Tēi bēnzēnēnē motuorā nier prēklē.

Vīrams besēšiūroujint pri matuora, atējē pēitu laiks ē anodo grīža i truoba. Sēmuons, kap ē vēsumet, pabaigtoviems ištraukē botelka:

– Nesam pējuokā, bet neaplaistītē negal. Dabā so tievalio toriesiau tuoki pabrēka, aple kuoki kēts vēsa omžio galvuo, bet isētāisītē negal...

– Pruotingē žmuonēs sogeb ē iš kara šiou tou išpeštē, – pasakē mekaniks. – Vo pri rusu tvarkelēs kartās – ē dā daugiau... Dēdliausis ožmuokiesnis anēms – literis samaguona, ē vēsks ī gerā.

– Tēkra teisībē. Ka ne tas anū ištruoškēms, i tuokius dalikus paprasts žmuogos nikāp neikoustumi...

– Vo kāp gēnē gērnas... Mon ruodos, ka so matuoro galiesem maltē kuokius do kartus greitiau. Somažies eilēs, nebrēks bestuovietē, je ē viejē nebūs, – džiaugies tievalis, ka, atējos stēklaliou, gava tartē žuodi.

„Rasintās ē gers dalīks tas anū „matuors“, bet ē

kaštava nemažā, – galvuojē Agnē, darboudamuos koknie ē klausīdamuos vīru. – Ka par nedielē malūns galies dērbtē ēlgiau, rasintās ē tū pamēltiu gīvuļems būs daugiau, nebrēks bemaltē sava grūdus...“

Tēp bova igīvendintē vēsē Sēmuona dēdlējē somanīmā. Kēimē, netuolēi truobuos, ligo iaugēs i mūra, stuoviejē poikos malūns. Sava platēs muostās anuo sparnā ligo sveikēna pati dongo... Jau galiejē anus soktē ē stēpros amerikuonēšks matuors... Neožēlgo Sēmuons galiejē pradietē darboutēis ē meistarnie – bebova lēkē dā biški pakīluotē tik vaguonēlē biegius. Tumet jau galies paleistē zeimari ē ēlgē, ligo kuokēs lidekas roustā golsēs ont stala... Čē pat būs ē ablios so špuntuorio...

Sēmuonou šēndēin atruodē, ka pats dēdliausis anuo gīvenēma plans jau ī igīvendints, tad pasētēnkēnēma skrozdis biegiuojē par nervus, kotena jausmus ē ons nuoriejē šauktē vēsam pasauliou, kuoks ī laimings, kāp anam pasēsekē...

Pri šuona bova gera pati, auga do vākā. Kēta meta Juovitelē jau rēks pradietē eitē i muokīkla...

Sosēšaudims

Pradēnē muokīkla bova netuolēi – išējos ont kelē būs aple posontra kēluometra. Ē vēsks būtom gerā, je ne tēi šaudīmā ē žodīnēs. Līgē priš dvē nedielēs muokīkluo iš naktēis bova ožmušta jauna, kou tik i miestali dērbtē atkelta muokslus bēngusi muokītuojē. Pasakuojē, ka ana kuožna dēina ragēna vākus stuotē i pionierius, muokē dainū aple Stalina ē bliuskas kēšenie pri pat šērdēis nešiuojies komjaunima biliuota.

– Tuoki jauna ē puiki... Grabē pagoldīta išvieziejē ligo būtoms gīva. Kas duo plaukū vešloms, netelp ont tou mēnko graba puodēškelē. Bērst nepažīstamēms žmuonēms ašaras, – pasakuojē nu kapū parējusi Zūbernienē.

– Kāp čē išējē, ka ni tievū, ni nieka nebova? Nieks nevežies laiduotē ni i sava pašali? – klaus Agnē.

– Saka, našlaitē bovusi, iš vākū nomū. Netoriejusi ni vēina gēmēnaitē, ni kuokē kēta artēmēsne. Apīlinkē ē laiduojē...

– Ka ē tēi muokītuojē, nu jau muokītē žmuonēs, bet pruota netor ni ož kapeika... A nesopront, kas dabā ī? Juk muokīk vākus rašītē ē skaitītē, ē nieks tavēs neožkabins... Nebova kam patartē... Vargšēlē.

– No va, kāp tatā ī. Ligo patis ēiškuotomēs mērtēis. Pruotingesnē ē biški prasēkēšē, gelbieda-

mė kaili, vėskou palėkė, lek gīventė i miesta, vo anū vākā, jaunė žmuonės, patis lėp ont peiliu...

– Sūdna dėina, kėik dabā žūn ė iš tuos, ė iš anuos posės... Liguo būtom kuokėi svetėmė, nepažīstamė, ne lietovė... Ka pruoata netor, išsėpjaus lig vėina... – pritarė sosiedė Agnė.

Dā nedaug laika tebova praėjė nu žmuoniū vežėma, tad lietovė tebėbova baisiausė ikaitė, anus degėna neapīkonta ėš svetor atejosė naujė valdė. Daugiejė nu kariuomėnės pabiegusiu ė mėškūs besėlapstontiu vīru. Anėms jau nebėbova kor begrīžtė. Vėskis išpliešta, išdraskīta. Veizas po vėskuo atėjės išsėgelbiejės sūnos ė gėrd sosiedus rokoujint, ka ni ož kou anuo duorus ė gerus tievus rusu valdė sojiemė ė išvežė. Klausuos, kāp cīpau ont vīrės anuo gimtūju nomū viejė varstuomas neuždarītas truobuos doris ė žėna, ka anam lėkėms bepalėka tik vėina kieli – pajimtė ginkla i ronkas ė patrauktė i mėška. Tiktā tas. Tuokiū Lietovuos mėškūs ė kaimūs bova daug, ė vėsė truoška nosėkratītė rusu valdė ė anuos kraujo noplautė nekaltū tievū patėrtas skriaudas... Nesnaudė ni ontruojė posė. Iš somduomu tuos patiuos Lietovuos biednieliu ė iš sava karėiviu ana sodarė kėtus, jau rauduonūju strėbū, būrius. Anėms bova noruodīta mėškūs besėslapstontius kuovuotuojus sonaikintė. Tad dabā ė plėikies. Žodīnės vīka vėsūs Lietovuos kraštūs. Istatīmā bova dvejė – ožkariautuoju ė pakėlusiu nu rusu valdiuos išsėvadoutė žmuoniū.

Vėina pavakarė tū dvijū stuovīklu kareivė, vėsā netėkietā sava ragus soriemė Sėmuona ūkie.

Pėnkiuolėka mėškė bovusiu kuovuotuoju pateka i strėbuoku būrė pasala ė anėms, pīda i pīda parsekiuojemėms, neblėka nieka kėta, kāp tik sosėmestė i malūna ė bėnt kurī laika tėn išsėlaikītė. Iš paskuos ėjė dā aple ketorėsdešim anū draugū. Strėbuokā, besėgindaė mažouji mėškė besėslapstontiu vīru būrieli, galvuojė, ka greitā vėn so anās sosėduoruos. Nieks ni neītarė, ka anėms iš paskuos eit dā vėns ė daug dėdliensis kuovuotuoju būrīs.

Sėmuons so oušvio tou dėina nu pat rīta bova išėjė i malūna. Vėinam bova daug malėma, vo ontros so žmuonim bova sotarės pjautė roustus. Pūtė gers vies, tad vėskou smarkė ė gerā sokā. Lig pėitu vėskis ėjė kap iš natū. Po pėitu abodo vīrā viel išėjė pri darba, vo Agnė, iš rīta pelėnū šarmė apsėmerkusi drabužius, dabā palinka pri poskobėlė anū velietė. Abodo vākā iš pradiū brungzdė truobuo, vo paskou išsėprašė i lauka.

– Tik niekor nenoėkėtav, buovīkėtavuos ėe pat, ont pamato...

– A ni pas tetė negal? – rīmtā, atsėstuojuės prīš mama, paklausė Liodvielis.

– Šėndėin negal, tetoks pasėvadėna žmuoniū ė pjaun roustus.

– Aš iš tuola veiziesious, artėi neisio...

– Sakiau – ont pamato, je neklusīsėtau, tujau abodo solieksėtau i truoba... Juovitelė, to priveiziek anou.

Ka ė nepatėnkintė vākā, bet išėjė i lauka, vo Agnė viel kėba i žlugti.

Po kuokės poadīnės Juovitelė, pamatusi, ka par kėima biegi būrīs nepažīstamu žmuoniū, priėjė pri Liodvelė:

– Kėik daug žmuoniū so šautovās... Kor anėi biegi?

– A nematā, ka pas tetė i malūna... – atsėstuojuės, ė nostebosiuom akeliem veiziedams i vīrus, pasakė bruolioks.

– Vo kou anėi tėn dėrbs, juk maišū nenešas?

– Padies tetokou roustus pjautė. Juk mamītė sakė, ka būs daug žmuoniū...

Ginkloutė vīrā greitā sobiega i malūna, vo vākā viel pradiejė buovītėis kėimė.

Sėmuons, pamatės malūnė tėik ginkloutu vīru, negaliejė patikietė sava akimis, kou mata. Pri anuo tujau pat priėjė vīresnīsis ė paklausė:

– A pats būsi šėimininks?

Sėmuons linkteliejė galva.

– Mumis parsekiuo strėbā. Jūs pjaukėt, kāp pjuovė. Je anėi mūsa nepamatīs ė pramaus pro šali, vėskis pasėbėngs tilė. Mes šaudītė nepradiesem. Je pamatīs – būs kars. Toukart krėskėt ont žemės. Dabā, kap niekor nieka, darboukėties...

Tievalis, būdams pri gėrnu, matė, kāp malūna pėrmamė ė ontramė aukštė po kelis ginkloutus vīrus isėtaisė pri longū, kėtė sogolė pri doru.

– Tievā, to gali sau maltė be baimės, tau nikuo-kė pavuojaus nier ė nebūs. Rusu kolkas par mūra neit, – pasakė iš mėška atėjusiu vīru vīresnīsis, vo savėškėms sokomandava:

– Je eis pro šali, lai eit, je pasoks ėe, prisėleisem artėi ė pradiesem tik toukart, ka išgėrsėt mona šūvius... Je jau vaišinsem, rėk, ka pajostom ė elgā atsėmintom...

Po kuokiū dvėdešimtėis mėnotu, išsėskleidė i platė eilė, nu kelė posės pasėruodė pėlkuoms mėlėnīem apsėvėlkė strėbā. Anėi ėjė atsargė, bet, nema-

(Nukelta i 58 p.)

tīdamē nikuokē itartēna jodiejēma, gērdiedamē, ka malūnē zvēmb zeimaris ē matīdamē, ka sokas malūna sparnā, pagalvuojē, ka če nieka nier. Žēnuomās, vads toriejē ožeitē i malūna paklaustē, a neprabiega būris banditu...

Tad, išsēskleidusi vuorelē ē pasoka tēisē i malūna. Ka jau bebova aple kuokē pēnkiuolēka žingsni, iš malūna pasēpīlē škvāls kolku ē ketorē strēbā sosomeka vēituo.

Agnē, išgērdusi šūvius, išpoulē pro duris ē pamatē kēimē nu kelē posēs ont žemēs sogolusius strēbuokus. Anēi nesostuodamē pīškēna i malūna, vo iš tēn gērdiejuos atsakuomēijē šūvē. Vākā išsēžiuojē ē sostuojē veiziejies, kas vīkst ē kavuotēis ni nemēslējē.

– Ak, jodo dornelē, a nematuotau, ka rēk listē i sklepa, juk zvēmb tēkras kolkas. Ak, jodo pakvaišielē... – Ē, sogrēbusi abodo vākus, itvēlkē anodo i truoba ē tujau sokēša i sklepa. Agnē nežēnuojē, kas ī atsētēkē so vīro ē tievo, negaliejē soprastē diel kuo anēi laiko neparbiega nomēi ē nepasakē, ka malūnē ī gīnkoutē vīrā. „Kas so kou ē diel kuo če šauduos?“ Vēsuokēi klausēmā linda anā i galva, bet atsakīma netoriejē, tik gērdiejē, ka šaudīms nemažie... Palēkusi sklepē vākus, išlinda ē nušliaužē pri lauka doru paveizietē, kas kamē bier. Netuolēi malūna goliejē ē jau nebjodiejē pēnkē rusu kareivē. Kētē šaudē i malūna ē po biški traukies link truobuos. Matītēis, anēi nuoriejē ožlīstē ē pasēkavuotē. Agnē plīnamē laukē negaliejē pakeltē ni galvuos, nes ēš malūna ontruojē aukšta pru longus pīlies šūvē.

Vo vēns kareivis, ka ē matē Agnē, vēs tēik šliaužē artīn pri dērbtoviu ē, grētā pašuokēs, pro longa i meistarnē īmetē granata. Pasēgērdā stēpros spruogēms ē pro tou pati longa išvērta kamulīs joudū dūmu.

– Jezusmarējē, juk pri zeimārē darbavuos Sēmuons... – balso sošoka Agnē ē anā iš akiū pasēpīlē ašaras. – Jezusmarējē, Panelē Švēnciausiuoji, apsanguok mona vīra... Apsanguok mona vīra... – kartuojē Agnē, idūrusi akis i kiaura longa.

Agnē ni jostē napajota, tik pamatē, ka šalēp anuos, premēnelie, prisēmetē pri žemēs, gol abodo vākā.

– Mamītē, a tetoka paršava? – išgērdusi Agnēs žuodius ē pamatiusi anuos ašaras, paklaus Juovitelē.

– Vo kuo jodo če atsēvēlkuotau, marš atgal i sklepa. Tuo betrūka, ka dā vēina nelaimē atsētēktom... – nogrūda ana vākus atgal i sklepa, ē pati viel prikrēta pri doru slēnkstē.

Dabā Agnē matē, ka nebjod ni tas kareivis, koris metē granata.

Vo dērbtovie, ožsēmetē ož matuora, kiūtuojē Sēmuons ē darboutēis nu rīta atvažiavēs žmuogos– pjautē paruoštū roustu savēninks. Imestuojē granata spruoga Sēmuona posie, netuolēi anuo, tad ons dabā goliejē be sāmūonēs ē nejdiedams so sodraskīto kairē ronko, iš katruos biega kraus. Partizanu vads, iššuokēs paveizietē, kas atsētēka, ištare:

– Ajei, ka nepasēsēkē šeimīninkou...

Bet, ka pasēlēnkēs pri Sēmuona šērdēis pasēklaušē, atsēdosa lēngvīau.

– Tebie gīvs, bet anou staigē rēk vēžtē i lēguonēnē. Nobiegs kraus, toukart būs amēn.

Ē, nieka nelaukēs, ons pats iš sopjaustītu i šniūra sosoktū maišū dēržū padērba stēpri tvarsti ē ožvēžē anam sodraskīta ronka.

Svētēmāsis žmuogos nerīžuos Sēmuona par kēima neštē i truoba:

– Ka tik iškiši nuosi, nopēls abodo, tuoks šaudīms... Aš nikuokio mado nejimsious neštē...

Vēskou sužēnuojēs tievalis, ka ē abejuojē sava sīlo, nutarē neblauktē – neštē Sēmuona i truoba, kīnkītē arkli ē vēžtē i miesta.

– Mūsa vīrā i tavi nešaudīs, – pasakē vads. – Kou darīs anēi, nežēnau. Je anuo tujau neišvēšēt, gal beveizint nomērtē...

– Nešio, tik ka sīluos ožtektom... Je muni, sieni, ē nušaus – ne bieda... Ka tik išgelbietiuo Sēmuona...

Ē, atvuožnē sokēbē, solīnkosem tievou ont nogaras pagoldē žēnta. Sēmuons bova ēlgs ē kuojēs anuo vēlkuos žemē. Mažās žingsnelēs sienis išējē pro meistarnēs atdaras doris. Laukē tebšaudies. Šūvē bova šaižē ē lekontēs kolkas stēprē zvēmbē, oušviou atruodē, ka pro pat anuo galva. Ons nu isētēmpēma ē nežēniuos, a nešaus i anou, nejota naštuos svuorē, bet ētont kažkāp keistā pradiejē kartietē gerklie ē skaudietē senē bovusi sožeista kairioujē kuojē. Atruodē, ka kēima taks dēdlē paēlgiejē ē anuo gala nikumet nebūs. Vo po kuojuom ligo kuokēi soveltē vērbā, painiuojies geltuonā žalēs ē aitrē kvepontēs kēima ramunēs. Ē nu tuo stēprē kvapa oušviou pradiejē darītēis sluopē... Dabā sienis pajota, kuoks sunkos ī Sēmuons. Anuo galvuo besokuos tik vēna mintēs: „Ka tik ožtektom sīluos, ka tik nesokloptiuo... Dā, dā žingsnieli...“ Ē tēp, žingsnielis po žingsnelē, ons artiejē pri truobuos.

Agnė, tebgoliedama premėnelie, iš pradiū negalieję soprastė, kas daruos pri meistarnės doru. Paskou pamatė, ka kažkas kas išėjė i lauka ē pradiējė neštė...

– No, a ne bepruotė, eitė par tuoki šaudīma... No, a ne bepruotė... Deg anėms kas, negal, matā, bepalauktė?... – ē ana i tou „dorniu“ veziejies tuoliau. Bet tas kažkas po biški jodiejė ē nieks i anou nešava.

Paskou anā pasėruodė, liguo ėtom anuos senāsis tievs. Ka dā priartiejė, pamatė, ka ont kopro ons neš žmuogo nosvėrosio galvo.

– Jezusmarėjė, juk tievalis parneš nebgīva Sėmuona!.. Je-zus-m-a-a-arėjė!.. – šaukdama pašuoka i kuojės, ē, nieka nebmātīdama aplinkou, nieka nebgėrdiedama, poulē pasėtėktė vīru. Anā iš paskuos kriokdamė par kėima pasėleida abodo vākā...

Šaudīms dabā pritėla, vėsė veiziejies, kas duo dīvā daruos kėima vėdorie, kor sienis neš negīva žmuogo ē, balsė šaukdamė, lek pri anuo muotrėška ē do mažė vākā.

– Nieka, anėi greitā vėskou sužėnuos ē nosėramins, – pasakė sava vīrams vads, – ons, kėik matau, ī be sėmuonės, bet dā gīvs...

– Je ta muotrėška pamatīs, ka ons gīvs, dā apsėdžiaugs... – pridiejė kėts.

– Je tik bespies nosėgautė lig lėguonėnės...

Tou tarpo pri malūna priartiejė dėdliesis partizanu būrīs ē ons iš vėsū posiu pradiējė spaustė strėbus. Gīvė belėka tik do. Nebtoriedamė kor listė, anodo ipoulė i Žalėmu truoba, išsėgondė ē isiotė soška:

– Muotrėškelė, greitā, pakavuok vedom. Je ne, sospruogdinsem granata ē vėsė karto iškeliausėm i anou pasauli... Banditā jau īr ėe pat...

Agnė ištārė:

– Suokėtau i sklepa. Kėtkor nebspiesėtau...

– Gerā, ka tamstuoms neateitom i galva kuokė durnīstė, pajimsem so savėm šėtā tou mergātė...

Ė, nieka nelaukė, anėi pagrėbė besėraitontė, besėspardontė ē kriukontė Juovitelė ē isėtėmpė karto.

– Vākali, raminkis, vo je ne, ožkėšėm bornelė, – pabaidė strėbuoks.

Juovitelė dā daugiau pradiējė šauktė, bet tēi, nieka neveiziedamė, jau lėpa i sklepa. Agnė, mātīdama, ka ta vāks īr baisiausė išsėgondusi ē gal sosėrgtė abe bešaukdama vėskou somaišītė, pasėgrėbė dā Liodvieli ē pati išuoka i sklepa karto so strėbuokās. Apsėkabėna ana abodo bekūktiujėntius vākus, šėp tēp anus apramėna ē dabā vėsė siediejė tīlė. Tik Juovitelė, vėrpontės nagelės isėkėbu-

si i mamas bliūzelė, pro ašaras vėn kartuojė:

– Mamītė, aš bėjau tuo žmuogaus, mamītė, neatėdouk anam monės...

Vo Agnė spaudė pri savėi vākus ē ramėna doktėri:

– Nebėjuok, niekam neatėdousio, nebėjuok...

Tievalis greitā oždarė sklepa doris, oždėngė ont vėršaus dieki ē pagoldė ont anuo be gīvībės žėnklū bovusi Sėmuona. Grėtā vėn truobuo pasėruodė malūnė vīrus komandavės vads. Pamatės sieni ē sužėistouji, paklausė:

– No, a nepavaišėna jodoms strėbuokā? Ne. Vo kamė ī pati so vākās?

– Išbiega arklė kinkītė...

– A strėbuoku ėe nematies?

– Nier ėe kou anėms veiktė...

– No, tievā, sodėiv ē lai tas duors žmuogos greitiau išgīn... – pasakė ē išskubiejė pro doris. Beidamė par kėima partizanā sosėrinka žovusiu strėbuoku ginklus ē dėdėlis būrīs vīru par līgius laukus, nieka nelaukdamė, nužingsniava link netuolėi mielėnoujėntė mėška.

Ka vėskas noščiova ē tievalis isėtėkėna, ka partizanā nebgriš, atėdarė sklepa doris ē pašaukė:

– Lėpkėt laukuonās! Anėi, diekou Dėivaliou, jau noėjė...

Strėbuokā išlinda.

– Tik pamėslėk, kėik anū dā valkiuojės... Būs nelėngvā mums, būs dā nelėngvā... – aimanava vėns, vo paskou atsėsoka i Agnė ē tieva:

– Ka aple mūsa slapstīmuos sklepe – niekam ni žuodė... A sopratuot?

Grėtā vėn atvažiava pėlns sunkvežimis kareiviu. Iššukė iš mašinas anėi pasėleida par laukus link tuo patėis mielėnoujėntė mėška, bet partizanu jau ē piedas bova atausosės.

Ka Sėmuona, karto so sorinktās negīvās strėbuokās sunkvežėmio išvežė i lėguonėnė, Agnė išvažiava karto. Tievalis, akimis palīdiejės išvažiujėntius, sunkė atsėdosa, pasėjiemės ož ronku vākus, kuojė ož kuojės viel noėjė pri malūna. Sparnā tebsokuos kap pašielė. Tievaliou, po biški artiejont pri malūna, atruodė, ka malūns, kap kuoks dėdėlis žmuogos īr igavės ronkas ē doud pasauliou kažkuokius keistos žėnklus. „Vo rasintās ons tēp tatā atsėsveikėn so tās, korėi šėndėin ėe, pakėrstė kolku, omžems atgolė,“ – pamėslėjė ons, ieidams i vėdo.

(Nukelta i 60 p.)

Malūnē rada par sosēšaudīma gīva ē nesožeista išlēkusi iš rīta roustu pjautē atvažiavusi žmuogo. Tas vēs dā bova baisiausē išsigondēs. Kēik apsēramēnēs, pasērokavēs so tievalio, pasēgailiejēs sunkē sožeista Sēmuona, po korioo laika sosēruošē nomēi.

Vākā tou vakara nu tievalē netraukies ni par žingsni, vēs ējē isēkēbē anam i kelniu rēita, bet anam vēs tēik, ka vākā ē trokdē, pavīka pasoktē čiohora ē sostabdītē malūna sparnus.

Ožgesosēs viltis

Sēmuons miesta lēguoninie pu dējū dēinū atgava sēmuonē, vo po dvijū nedieliu so apgējosē ronko, ont katrou vēituo pēnkiū pērštu belēka tik do (ruoduomāsīs ē ninkštīs), bova paleists nomēi...

– Ka ne tas matuors, granata būtom muni so draskiusi i gabalelius. Matā, kuoki gabala mūra išpliešē, vo kas anā tas žmuogaus kūns... – rokava ons.

– Vēsks niekā, – pasakē Sēmuona apkabēnusi Agnē, – svarbo, ka vēsē tebesam gīvē ē tebie svēks tava malūns...

Praējos dā metams nu tū īvīkiu, kaimē bova ikorts kolkuozos, vo pērmininko išrinkts bovēs valdiuos atstuovs – Jezbotē Jozē. Ons i valstībēs rēkalus nekēšuos, bova duors žmuonēms, nevadaluojies kētēms po tako, negierē, neliuob vēinuo vēituo mēiguotē, vēsa laika bova atsargos ē mēškē bovē kuovuotuojē anuo nenošuovē.

Tonkē vēn, ka jau kolkuoza būs prispaudosēs kuokēs biedas ē rajuonēnē, nebgaliedamē betvertēis, liuob atvažious i vēita anuo ēiškuotē, sužēnuojēs aple tou, ons liuob pašuoks pas kuoki patēkēma žmuogo ont ontruobē, kuokē adinā pasēkavuojēs palauks, kol anēi, nieka nepešē, išvažious, ē, nolēpēs žemīn, viel vaduovaus kolkuozou...

Išbova ons tamē puostē aple dešimti metu, vo, ka pasena, pasētraukē.

Ka po vēsū Žalēmu kēimē bovusiu istuoriju Sēmuons, kap ē kētē sosiedā, istuojē i kolkuoza, anou palēka dērbtē malūnē. Bet malūns jau bova neb anuo – nosavēna. Nosavēna ē arkli. Vo kētkou ons bova išardēs, išmietliuojēs a pakavuojēs šēn ē tēn, vo valdē aple tou, kou dā toriejē pri savēs, pasakē, ka tus dalīkus īr atvēžē žmuonēs remontoutē, tā ne sava daiktū ons nikuokiuom komisējuom negal atēdoutē... Tēp anēi, nieka daugiau nepešē, ē išējē.

Lunkas, nomīlieta ē nogluostīta arklelē, Sēmuonou bova velniuonēškā gailo. Ka vedies gīvuli iš kēima, komelē, nieka nesoprasdama, vēn soka ē soka galva i nomiškiu posē ē laukē, ka kas prietom ē neleistom svetēmēms anuos išsēvestē... Sēmuonou, veizont i išvedama arkli, iš gailēstē ē čīsta sava bejiegēškoma vuos neplīša šērdēs. Ons ni nepajota, ka ož akiū ožējē kažkuoki mērgolioujēnti mēgla ē ons, stuoviedams kēimē, nieka nebgaliejē bematītē. Ka mēgla nosēleida ē išnīka, komisējē jau bova noējusi ož mēška, nebsēmatē ni Lunkas.

Dabā kolkuoza valdē Sēmuonou i pagalba malūnē paskīrē do pagelbininkus, katrēi toriejē anam, kāp invalidou, padietē remontoutē malūna, maltē grūdus kolkuoza gīvulems.

Tū gīvuliū iš pradiū kolkuozē tēik ē tebova: dešim kiauliu, aštounēs karvēs ē dvīlēka arkliū. Vēsē gīvulē bova atimtē iš išvēžtūju abe istuojosiu i kolkuoza. Rajuons neleida gīvuliū niekor išvēžtē, tad anēi bova laikuomē daugiau diel paruoduos ē pasēdēdžīavēma:

– Va, matuot, če īr ne bet kuoks kolkuozos, vo tor ē sava gīvuliū...

Tonkē vēn liuob nebēbūs so kou tū gīvuliū šertē, tad kiauliu nogaru kaulā bova iššuokē ē atruodē kap kuokēi retadontē pjūklā. Karviems ont pavasarē vēn liuob pritrūks šēina, tad tou laiko anas šierē šiaudās. Kēik par vasara gīvulē liuob atsēgaus, tēik par žēima praras, tā ont pavasarē nikāp nebgalies ni bepastuovietē ont sava kuokuom. So šniūrās parēs anas i palobē ē fermas darbēninkā lauks, kol pēivuo pasēruodīs pērmuojē žuolie.

Tās patēs metas, ka Žalēmā istuojē i kolkuoza, anēms gēmē dā vēina doktie – Aurelē. Juovitelē tumēt jau ējē i ontra klasē. Vēina dēina ana, po pēitu parējusi iš muokīklas, išgērda, ka ontruo truobuo kažkas kviekščīuo. Ibiega paveizietē. Mama goliejē luovuo, vo šalēp anuos sovīstīta i minkštas nomēns drobolelē, vēsa ruožēnē mielēna, vaipīdama lūpelēs goliejē maža, gīva lielie. Juovita paveiziejē ē, nētēkiedama sava akim, paklausē mamas:

– A mums tou vāka gondros atnešē?

– Atnešē gondros tau seserelē. Pavadēnuom anou Aurelē. Ka paugsi, nebēbūsi vēina, toriesi so kou draugautē... Atēk ē pasēsveikink so sava seserelē...

Juovitelē nežēnuojē, kāp rēk pasēsveikintē. Anā

tujau pat pribiegęs pri luovas paaiškėna Liodvielis:

– Priėk artiau ė pasakik: „Labas, seserelė, dabā gīvensem vėsė karto...“

Paskou, ka Juovitelė ruošė pamuokas, ana nikāp negaliejė soprastė, kāp tas gondros galiejė atneštė tou seserelė, juk muokītuojė klasie aiškėna, ka anėi išliekė i šėltūsiaus kraštus... Bet nē Liodvelis, nē mama anā i tou klausėma neatsakė...

Sėmuons ėlgėms metams isėkinkė i kolkuoza.

Iš pradiū dērba malūnė, vo ka ons neremontoujems solūža ė sostuojė, darbavuos sava kalvie. Sėmuonou bova sunkė veizietėis i ėrstunti sava malūna.

Nuors malūns vės dā stuoviejė, bet anuo sparnā nieks nesokuos ė matuors neūžė. Sėmuons neleida anam vėsā sosmoktė – daug metu luopė ė keitė sopovosės pierū lėntas, taisė stuoga. Vo vėina karta, jau praėjos daug metu po malūna sostabdīma, kaons mažiau pūtom, jiemė ė nodažė tou malūna švėisė geltuonās dažās. Dīvuojies pro šali eidamė žmuonės:

– No, a tau bier kuoks išrokavėms driebtė ont velnė varda tėik brongiū dažū?

– Īr. A mon būtom maluoniau, ka vėituo tuo būtom sopovusiu pačvartiu krūva? Pats statiau, pats ė dažau... Lai pro žalės vuobėlū šakas i sopovusi mūsa pasauli senāsis malūns veizas saulieto švėiso...

Bova atbiegė ė kolkuoza atstuovā. Veiziejė, a Sėmuons, ka tēp poikė daža, nepradies ė maltė. Bet, nieka neradė, išėjė, vo kolkuoza pėrmininks ištarė:

– Matuot, kāp žmuonės sauguo, ka ė sopovusi sava bovusi gera...

Ka malūna sostabdė, Agnė tievalis mērė po dvijū metu. Kol tik toriejė siluos, lig pat paskotėnės sava dėinuos ons ėjė ė ėjė pri malūna. Liuob atsėsies ont soulelė, šėldīsės saulelie ė anam vėn atruodīs, ka malūnė už gėrnas, vo ons ėr išėjės pasėlsietė ė pakviepoutė grīno uoro...

Sėmuons mērė jau Lietovā atgavos neprėklauusomībė. Ons spiejė atsėjimtė sava žemė, vo so anou kartoi – ė nosavinta malūna. Jau vėskou bova sosėsturuojės ė taisies viel anou paleistė:

– Mon ė grabė būs lėngviau golietė žėnont, ka mona malūns viel pasauliou muosou sava platės sparnās, ka viel bėld anuo akmenėnės gėrnas. Tas anū ūžėsīs – ligo kuoki vėsa mona gīvenėma simpuonėjė...

Agnė, matīdma, ka Sėmuons ruošas atnaujintė malūna, nedrīsa anuo stabdītė, muokītė ė ramintė,

Vėngalė Bonipaca portėgrapėjė

nes žėnuojė, ka ons serg viežio ė nebėlgā anam bier lėkė gīventė. „Lai svajuo aple tou sava saulietā malūna, nepraełgs laiks, lėngviau būs ožmerktė akis...“

***

Dabā Žalėmu suodībuo šėimininkava nuomininkė Veriusė. Nebėlgā ė ta. Jau laikraštie ė skelbėms, ka ta suodība so vėso malūno ėr pardoudama. Nebrongė. Atėjė laikā, ka žmuonės nuor gīventė miestė, vo ne kaimė.

Agnė, parmėiguojusi sava truobuo ė sava vīra padėrbtuo luovuo, liguo naujū sīlū igava. Rītmetie atsėkielė, pavalgė pusrītė ė abėdvė so Veriusė išėjė i stuotelė.

– Kuoks, tamistā struoks, galiejė ė ėlgiau kuokė dėina kėta pabūtė. Juk esi sava nomūs, sava luovuo... Žmuonės saka, ka nikamė nier tēp gerā, kāp sava vėituo... – ožjautė Veriusė.

– Žėnuomās, žėnuomās, bet nebgalio. Juk matā, kas daruos pas doktėri... Paskou ana monės vėsā nebisėleis, sakīs „Mauk, mums tuokiuos gaspadėnės nerėk“...

– Nebtor vākā mielašėrdīstės... Īr pasėdarė tuokėi kap ė gelžėnė, nieka anėi nebsopront ė nebjaut kuo anū artėmiausem žmuogou rėk. Dėivė, Dėivė...

Išėjosės ont kelė muotrškas atsėsveikėna ė išsėskīrė. Agnė krūpštėna vėina ė nežėnuojė, kāp ė kor pasėbėngs tas ėlgs ė keists anuos gīvenėma kels... Pagalvuojė: „Sėmuonou išėjė geriau, ons mērė pro longa matīdams sava saulės spalvo švėitonti malūna, sava gražė išrontītas luovas gala... Vo aš? Šėndėin čīstā nieka nežėnau, kas monės lauk...“

PABAIGA